

В даному випадку, обґрунтованим вбачається застосування судами додаткових механізмів судового контролю передбачених ст. 382 КАС України, такі як встановлення повторного строку для подання звіту про виконання судового рішення та накладення штрафу на голову відповідної ради.

Задля упередження таких ситуацій було б також доречним передбачати в регламентах рад положення про те, що у випадку, якщо на голосування виноситься питання про прийняття рішення, яке має бути прийняте з обов'язковим врахуванням правової оцінки, викладеної в судовому рішенні, то таке судове рішення має бути доведено до відома в обов'язковому порядку всім депутатам перед засіданням з роз'ясненням йому юридичних наслідків невиконання судового рішення.

Такий порядок прийняття рішень повинен надати чітке усвідомлення депутатам, що незважаючи на те, що рішення приймається колегіально, це не звільняє депутата від персональної відповідальності за невиконання судового рішення.

Отже, слід зробити висновок, встановлення судового контролю у справах, де відповідачами є колегіальні органи місцевого самоврядування має свою специфіку та проблематику. Вказане обумовлює необхідність судів не допускати ухилення колегіальних органів місцевого самоврядування від виконання судових рішень посилаючись на дискреційні повноваження. Органи місцевого самоврядування, в свою чергу, мають запроваджувати такі процедури при прийнятті рішень, які б не перешкождали, а навпаки, сприяли швидкому та ефективному поновленню порушених прав осіб та не допускали повторного прийняття протиправних рішень.

Ольга Кулініч

доцент кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ (м. Дніпро),
кандидат юридичних наук

ЗМІНИ В ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ РАД ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В останні роки в Україні відбувалась реформа децентралізації влади, основний зміст якої полягав у передачі повноважень з центру на місця, що безпосередньо вплинуло на трансформацію функціонування місцевих рад, сприяло процесу створення більшої кількості об'єднаних територіальних громад, а також сьогодні відіграє важливу роль в ефективній самоорганізації, згуртуванні українців під час війни.

Воєнний стан вносить свої корективи в діяльність місцевих рад, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад відповідно до зміни суспільних потреб і запитів, необхідності в оперативному прийнятті важливих рішень. Даний правовий режим було введено з 24 лютого 2022 р. відповідно до Указу Президента України №64/2022, «у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, в Україні вводиться воєнний стан» [1]. Під час воєнного стану місцеві ради в своїй діяльності продовжують керуватись Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», а також положеннями таких законів «Про правовий режим воєнного стану», «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану».

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан являє собою особливий правовий режим, який передбачає надання органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [2]. Такі повноваження були надані Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», сільському, селищному, міському голові на територіях, де не ведуться бойові дії та не утворено військову адміністрацію щодо прийняття у певних визначених випадках одноособових рішень (у деяких випадках інформуючи начальника відповідної обласної військової адміністрації) та розширюючи їх компетенцію. Ці норми сприяють тому, що на територіях відповідних громад рішення у важливих сферах суспільного життя наразі приймаються оперативніше. При цьому у «одноособному

акті (розпорядженні) мера, прийнятому на виконання ч. 4-5 ст. 9 Закону № 389, має міститися посилання на те, на забезпечення якого саме з 24-х заходів правового режиму воєнного стану, визначених Законом № 389, видається розпорядження та хто у цілому (військове командування чи військова адміністрація) відповідає за виконання цього заходу» [3].

Зміни в діяльності місцевих рад під час воєнного стану відбулись також, окрім зазначеного, в наступних напрямках:

1) наразі не потребують оприлюднення проекти актів органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб;

2) не застосовується Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (тобто, щонайменше рішення про місцеві податки та збори на 2023 рік ради можуть приймати виключно з урахуванням приписів податкового законодавства, без проведення аналізу регуляторного впливу та погодження проектів з регуляторною службою) та «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (тобто у цей період органи місцевого самоврядування не ведуть моніторинг місцевих ресурсів, які можуть визначатися як державна допомога суб'єктам господарювання, можуть не дотримуватися відповідних процедур на захист конкуренції приватного сектора з комунальним та не подають до АМКУ ніяких звітів) [3];

3) прийняття на службу в органи місцевого самоврядування відбувається без конкурсу. Під час воєнного стану кандидати на посади в органах місцевого самоврядування не повинні подавати декларацію про доходи за минулий рік і документ, що підтверджує рівень володіння державною мовою. Вказані документи необхідно буде подати впродовж 3 місяців після скасування чи припинення воєнного стану;

4) органи місцевого самоврядування повинні співпрацювати з військовими адміністраціями та військовим командуванням, узгоджуючи порядок роботи та при необхідності, перерозподіляючи певні повноваження, що необхідно для оборони населених пунктів та забезпечення необхідними для цього ресурсами [4, с.70];

5) комунікація органів місцевого самоврядування з населенням стала здебільшого відбуватись через інтернет, а саме за допомогою створення телеграм-каналів, сторінок у соціальних мережах інстаграм та фейсбук, де публікуються сповіщення про повітряну тривогу, новини від першоджерела – представників місцевих рад та військових адміністрацій;

6) встановлення та налагодження зв'язків з благодійними фондами, волонтерськими та громадськими організаціями в напрямку роботи з внутрішньо переміщеними особами, надання допомоги постраждалим від ракетних ударів тощо. Найбільшими потребами ВПО, які переїхали в межах України, відповідно до результатів дослідження компанії Gradus Research є: гроші (65%), доступ до роботи (39%), безпечне місце проживання (30%), продукти (27%), медикаменти (18%), житло (25%), доступ до медичного обслуговування (11%) [5] тощо .

Цікавими є приклади співпраці із міжнародними організаціями деяких місцевих рад, які створили інтерактивну карту потреб внутрішньо переміщених осіб (Хмельницька область), до якої вноситься інформація щодо потреб ВПО, а міжнародні організації надають постачання певних товарів чи послуг, надаючи допомогу. Слід звернути увагу і на програми часткового відшкодування вартості генераторів з місцевого бюджету для мешканців багатоквартирних будинків (Київська та Львівська міськрада), що є надзвичайно важливим для суспільства в умовах відключень електроенергії [6].

Проте наявна низка завдань, які постають перед органами місцевого самоврядування під час дії воєнного стану і потребують вирішення: розробка алгоритму дій для постраждалих внаслідок ракетних ударів (до яких відповідних органів можна звернутись задля надання тимчасового прихистку, які документи слід отримати та в яких установах при втраті житла тощо) та їх консультування; сприяти забезпеченню реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб на території територіальної громади; організація освітнього процесу під час перебоїв з електропостачанням; підтримка та розвиток підприємництва, задля сприяння виникненню нових робочих місць в регіоні задля працевлаштування тих, хто втратив роботу під час війни та внутрішньо переміщених осіб; інформування населення щодо можливості отримання гуманітарної допомоги тощо.

Сьогодні місцеве самоврядування є важливим чинником у розвитку суспільного життя та необхідною умовою для формування громадянського суспільства, а також впливає на цивільний опір під час війни. Зміни в діяльності місцевих рад під час дії воєнного стану відбулись на таких рівнях: 1) законодавчому – прийняття нових нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування під час воєнного стану; 2) кадровому – змінились вимоги до кандидатів на

посаду в органах місцевого самоврядування та процедура; 3) комунікативному – використання нових методів комунікацій з громадськістю та розширення співпраці з громадськими, волонтерськими та благодійними організаціями.

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 від 24.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 27.11.2022)

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 27.11.2022)

3. Прийняття одноосібних рішень сільськими, селищними та міськими головами в умовах воєнного стану. Правова група Офісу підтримки реформи з децентралізації Мінрегіону. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15138> (дата звернення: 27.11.2022)

4. Миколок А.В. Робота органів місцевого самоврядування під час воєнного стану. *Таврійський науковий вісник*, 2022. №2. С. 67-73

5. Міграція та соціально-політичні настрої під час повномасштабної війни росії проти України. Аналітичний звіт, жовтень 2022. Gradus Research Company. URL: https://gradus.app/documents/317/Gradus_EU_wave_12_UA.pdf (дата звернення: 29.11.2022)

6. Про затвердження Програми часткової компенсації вартості закупівлі електрогенераторів для забезпечення потреб співвласників багатоквартирних будинків Львівської міської територіальної громади під час підготовки об'єктів до опалювального сезону 2022-2023 років: рішення Львівської міської ради від 04.11.2022 №1035. URL: [https://www8.city-adm.lviv.ua/Pool/Info/doclmr_1.NSF/\(SearchForWeb\)/39026CBED323A211C22588F600494B58?OpenDocument](https://www8.city-adm.lviv.ua/Pool/Info/doclmr_1.NSF/(SearchForWeb)/39026CBED323A211C22588F600494B58?OpenDocument) (дата звернення: 29.11.2022)

Світлана Ніколайчук
суддя Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ (м. Дніпро),
кандидат юридичних наук

ДІЯЛЬНІСТЬ СУДІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З моменту проголошення незалежності нашої держави український народ обрав шлях демократичного, соціального та правового розвитку, розпочалось реформування України у відповідності з європейськими стандартами.

Протягом цих років в Україні змінилися Конституція та закони України, форма правління від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської республіки, відбулась децентралізація державної влади, посилилась роль громадянського суспільства, з'явилися інформаційно-цифрові технології.

Відбулись і зміни в системі судоустрою України. Особливої уваги заслуговує оновлений Кодекс адміністративного судочинства України, який містить зміни більш ніж до 80% існуючих статей, має і велику кількість новел, на деяких з них варто зупинитись детальніше.

Основним завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (ст.2 КАС України).

Стаття 19 КАС України передбачає, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах та надає перелік категорій спорів, які розглядаються адміністративними судами.

Практика тлумачення даних процесуальних норм виявила чимало проблем в їх застосуванні судами.

Так, адміністративним судам підсудні такі справи:

1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім